

RESEARCH ARTICLE

Міжнародні, національні та внутрішньоуніверситетські рейтинги — мотиватор якості та успішності: досвід Сумського державного університету

Анатолій Васильєв¹ , Денис Смоленніков^{1*}

¹Сумський державний університет, м. Суми, Україна

* dos@management.sumdu.edu.ua

Анотація

Рейтинги університетів, незважаючи на їх недоліки, стали одним із найбільш важливих, популярних, дієвих інструментів вимірювання ефективності діяльності у світовому освітньо-науковому просторі, своєрідним механізмом зовнішнього аудиту. Також вони є і ефективним інструментом прийняття рішень стейхолдерами, і засобом впровадження культури конкурентності в роботу персоналу, і, звичайно, важливим управлінським фактором, який може допомогти оптимізувати існуючі та налагодити нові внутрішні бізнес-процеси, тобто бути і інструментом самоаналізу, бенчмаркінгу та стратегічного планування. Методології рейтингів постійно оновлюються, націлюють заклади вищої освіти на посилення уваги до того чи іншого напрямку освітньо-наукової діяльності, а також виконання «третьої» місії, зокрема щодо досягнення Цілей сталого розвитку ООН.

Міжнародні рейтинги університетів є різноманітними, їх можна умовно згрупувати за п'ятьма категоріями: науково-освітня діяльність, суто наукова діяльність, Цілі сталого розвитку, екологічна спрямованість, оцінювання вебметричних показників. При цьому рейтинги однієї спрямованості різняться за певними показниками, методологічними аспектами та мають різну регіональну привабливість. Досвід Сумського державного університету доводить необхідність участі та врахування в поточній діяльності максимально доцільної кількості рейтингових вимірювань.

Сформульовані пріоритети та концептуальні засади діяльності СумДУ у 2000-х роках є амбітними, оскільки передбачали розбудову університету європейського рівня за моделлю дослідницького, підприємницького типу, та не втрачають своєї актуальності. Сенс рейтингів визначено з огляду на їхню роль у формуванні загальної та функціональних стратегій розвитку університету. Інструментом впровадження цих стратегій є розбудова внутрішньоуніверситетського рейтингу, який спрямований на комплексне оцінювання діяльності, розвиток системи самооцінки, провокування багаторівневої конкуренції, налаштування структурних підрозділів на ефективну діяльність у глобальному освітньому просторі. Цей внутрішньоуніверситетський рейтинг охоплює всі ключові сфери діяльності структурних підрозділів університету: науково-педагогічний потенціал, формування контингенту здобувачів освіти, якість навчально-наукової та позанавчальної роботи зі студентами, якість міжнародної діяльності, рівень оприлюднення результатів наукової діяльності, якість підготовки науково-педагогічних кадрів, якість представлення результатів діяльності в Інтернет та медіа-просторі, фінансову оцінку інноваційної діяльності, а також міжнародний та національний рівні вимірювання багатoproфільної діяльності.

У статті зазначається, що розуміння залежності успішності країни від якості освіти і науки зумовлює необхідність створення національних рейтингів та урядових програм підтримки найбільш успішних університетів. Загальнонаціональний рейтинг, зокрема і на відміну від міжнародних, за рахунок збільшення кількості джерел статистичної інформації, має можливість враховувати більшу кількість різноманітних факторів за усіма трьома місіями університету (науково-дослідна, навчальна діяльність, рівень соціально-економічного впливу) та має бути максимально прозорим. В національному рейтингу є можливість подолати одну з ключових вад міжнародних рейтингів університетів — невідповідність міжнародного та вітчизняного трактування статистичних даних, а також значно спростити процес валідації даних. Стаття містить ряд пропозицій по такому викладеному.

Ключові слова:

рейтинги університетів, заклади вищої освіти, внутрішньоуніверситетський рейтинг, менеджмент закладів вищої освіти, стратегія, національний рейтинг

Мова статті:

українська

Отримано:

26 липня 2023 р.

Прийнято:

5 вересня 2023 р.

Опубліковано:

29 грудня 2023 р.

Цитування:

Васильєв, А., & Смоленніков, Д. (2023). Міжнародні, національні та внутрішньоуніверситетські рейтинги — мотиватор якості та успішності: досвід Сумського державного університету. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*, 16, 128-138. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-16-128-138>

Вступ

Україна свій цивілізаційний вибір зробила і виборює його у війні з агресором, а також спрямованому рухові до ЄС та НАТО. І важко перецінити значення у цій битві (крім мужності українського народу, мужності та майстерності ЗСУ) технологій, як наслідок стану в державі науки і освіти. І навіть у цьому контексті не викликає сумнівів у необхідності імпорту кращого досвіду менеджменту освітньо-наукової діяльності, реалізації систем якості, безпосередньо навчальних технологій і багато чого іншого.

Загальновідомо, що одним із найбільш значущих мотиваторів руху на шляху якості є створення та підтримка цивілізованого конкурентного середовища, розвиток культури конкурентоздатності до співробітництва конкуруючих суб'єктів включно. І з огляду на це, роль міжнародних рейтингів університетів очевидна.

Рейтингування потрібно і для об'єктивного стимулювання успішності. І немає жодних сумнівів щодо доцільності провокування суттєвої, на порядок вищої, ніж у теперішній час, конкурентоздатності саме вітчизняної науки та освіти, і перед усім через конкурентоздатність наших університетів.

Аналіз попередніх досліджень з проблеми

З появою та розвитком міжнародних рейтингових вимірювань зростає і зацікавленість вчених до цієї проблематики. На необхідність розуміння та врахування всіх нюансів методологій університетських рейтингів в умовах глобалізації наголошує в своєму дослідженні Ф. Альтбах (Altbach, 2012). Ю. Шін та Р. Туткушян акцентують увагу на таких вимогах до рейтингових вимірювань закладів вищої освіти, як клієнтоорієнтованість, врахування регіональних та галузевих особливостей (Shin & Toutkoushian, 2011). Чимало вчених критикують університетські рейтинги, звертаючи увагу на їх недоліки, неефективне використання та «неідеальність» методологій (Gadd, 2020; Moedd, 2017). Зокрема К. Тофалліс пропонує використовувати не аддитивні моделі, які лежать в основі методологій більшості університетських рейтингів, а застосовувати мультиплікативний підхід, розширюючи при цьому кількість показників для аналізу (Tofallis, 2012). Ключовими вимогами до рейтингів університетів, зокрема, на національному рівні, на думку В. Лугового, О. Слюсаренко та Ж. Таланової, мають стати їхня легітимність, об'єктивність, валідність та зрозумілість (Луговий та ін., 2021). Також все більше дослідників пропонують зменшити вагу репутаційних опитувань, зважаючи на високий упередженості експертів до великих та більш відомих університетів (Vernon et al., 2018).

Природньо, що поява міжнародних рейтингів університетів суттєво вплинула на університетський менеджмент та університети в цілому, зокрема, зробила їх більш прозорими (Rauhvargers, 2011). На думку С. Маргінсона та М. Ван дер Венде, рейтинги не просто важливі для адміністрації університетів, вони мають істотний вплив на формування місії закладу та ключових пріоритетів діяльності (Marginson & van der Wende, 2007). Також не можна недооцінювати вплив університетських рейтингів на прийняття рішень на національному рівні. Б. Кехм наголошує, що «кожний уряд хотів би мати принаймні один Гарвардський університет в своїй країні задля того, щоб продемонструвати світові свою економічну конкурентоздатність» (Kehm, 2013).

Мета статті — аналіз діяльності Сумського державного університету (СумДУ) в контексті впровадження внутрішньоуніверситетського рейтингу, зокрема, з огляду на ключові міжнародні рейтинги університетів, а також напрацювання пропозицій щодо створення відповідного інструментарію на загальнодержавному рівні.

Завдання:

- аналіз ролі міжнародних рейтингів університетів та динаміки зміни їх методологій;
- огляд концептуальних засад діяльності СумДУ;

- визначення ключових підходів до розроблення методології внутрішньоуніверситетського рейтингу;
- узагальнення ключових проблем та перспектив розвитку національного рейтингування закладів вищої освіти в Україні.

Методи дослідження

У дослідженні використані загальнонаукові методи, які дозволили провести аналіз існуючих методологій університетських рейтингів, дослідити особливості внутрішньоуніверситетських управлінських механізмів та узагальнити підходи до використання рейтингових вимірювань з метою підвищення ефективності університетського менеджменту. Використання системного аналізу дозволило оцінити ключові фактори, які впливають на якість та успішність університету в сучасних реаліях.

Результати дослідження

Досвід СумДУ свідчить, що міжнародні рейтинги ефективно впливають на процеси самовдосконалення. Репутаційний ефект має і вагомий практичний складовий: непоодинокими є приклади, коли державні інституції певних країн дозволяють своїй молоді вступати на навчання тільки до тих українських закладів вищої освіти, які займають високі позиції у міжнародних рейтингах. Такі приклади можна навести по країнам Середньої Азії, Африки. Тобто рейтинги суттєво впливають на кількість іноземних студентів вишу (до військової агресії росії у СумДУ навчалось більше 2100 іноземних здобувачів із близько 50 країн світу), і одночасно кількість іноземних студентів, яка є вагомим показником міжнародних рейтингів, впливає на підвищення позиціонування університету в них, що графічно може бути відображено своєрідною спіраллю з позитивним градієнтом.

Звичайно, що будь-яке рейтингування, а тим паче в сфері вищої освіти, має своїх опонентів. У той же час, немає сумнівів, що переваги, які надають рейтинги, їх фактори значущості набагато перевищують недоліки та обмеження, що дійсно мають місце. Вони є і інструментом впровадження культури конкурентності в роботу персоналу, і своєрідним зовнішнім аудитом діяльності, і інструментом прийняття рішень стейхолдерами, і важливим управлінським фактором, який може допомогти оптимізувати існуючі та налагодити нові внутрішні бізнес-процеси, тобто бути і інструментом самоаналізу, бенчмаркінгу та стратегічного планування.

Міжнародні рейтинги «провокують», «підштовхують», «підказують», націлюють заклади вищої освіти на посилення уваги до того чи іншого напрямку освітньо-наукової діяльності. Тільки в останні декілька років з'явилися такі рейтинги, як Times Higher Education Impact Rankings та QS Sustainability, які узагальнюють результати діяльності університету за Цілями сталого розвитку ООН (з цього року результати QS Sustainability враховуються також в основному рейтингу QS World University Rankings). Також в методологіях ключових міжнародних рейтингів почали з'являтися показники вхідної та вихідної академічної мобільності (QS, 2022). Times Higher Education вводить оцінювання обсягу фінансування міждисциплінарності наукових досліджень, зокрема окремим показником за програмами: науки про життя, інженерія, комп'ютерні та фізичні науки; він же диференціює тридцятивідсоткову вагомість цитування за чотирма складовими, а саме: вплив цитування, сильні сторони, досконалість досліджень та дослідницький вплив (Ross, 2023). Остання складова, до речі, оцінює кількість цитат тих публікацій, у яких процитовані публікації закладу вищої освіти, діяльність якого досліджується. І це не є повним переліком новацій які введені нещодавно, або вже задекларовані на найближчий рік.

Міжнародні рейтинги за їх спрямованістю дуже різноманітні, що можна продемонструвати наступним:

- науково-освітня діяльність: ARWU; U.S. News; QS WUR; THE WUR;

- суто наукова діяльність: SCImago IR; URAP;
- цілі сталого розвитку: THE Impact Rankings; QS WUR: Sustainability;
- екологічна спрямованість: UI GreenMetric;
- вебометричні рейтинги: Webometrics; uniRank.

Навіть рейтинги однієї спрямованості різняться за певними показниками, методологічними аспектами тощо: QS, THE найбільш популярні у європейському та певних інших регіонах та у вимірюванні публікаційної активності спираються на дані Scopus, US News має більшу популярність у Північній Америці. При цьому найбільш визнаний в світі Шанхайський рейтинг ARWU, а також US News спираються на дані Web of Science. Враховуючи зазначене, СумДУ у своїй системі стимулювання надає пріоритет публікаціям у виданнях, що індексуються одночасно обома зазначеними базами, та з пріоритетністю кватилів 1 та 2. Також, реалізуючи тезу забезпечення якості діяльності у всіх її складових та для підвищення можливостей комплексної її самооцінки, було обрано університетську тактику участі в максимально доцільній кількості рейтингів.

Пріоритети, концептуальні засади діяльності, стратегію розвитку університету в СумДУ було вперше сформульовано близько 15-ти років тому. Найбільш значущими є наступні тези:

- університет європейського рівня за моделлю дослідницького, підприємницького типу;
- якість в усіх складових діяльності;
- конкурентоздатність у світовому та вітчизняному науково-освітньому просторі;
- наукова, міжнародна діяльність та інноваційні технології — «локомотив» якості освітньої діяльності та успішності випускника.

Перша теза у 2000-і роки була дійсно вкрай амбітною. В той же час така націленість була принципово важливою, у т.ч. із огляду на подолання почуття провінціальної «меншовартості». Ці тези і у минулому, і у теперішній час, є і формулою діяльності, і обличчям університету та визначають стратегічні пріоритети університету.

Постійний процес відслідковування як намірів, так і методичних новацій рейтингових агенцій, дає можливість працювати «на випередження», чому також сприяло проходження у 2013 році аудиту QS Stars, що дало можливість не тільки проаналізувати поточні показники діяльності, але і зрозуміти вектори для подальшого розвитку.

Також було проаналізовано показники усіх відомих тоді міжнародних рейтингів, відповідні документи щонайменше загальноєвропейського рівня й певні «документи-дороговкази» державного рівня та сформовано перелік основних показників, які є ознаками університету світового рівня.

Без організації потужного впливу рейтингів на внутрішні управлінські механізми закладу вищої освіти вони втрачають сенс. Потрібний «ланцюг» певних дій було вибудовано так, що передусім саме світові рейтинги суттєво впливають і на загальну стратегію розвитку університету, і на її функціональні стратегії. Рейтингові показники використовуються з одного боку як «орієнтир» руху, а з іншого — як «дзеркало» прогресу руху (рис. 1).

У 2022 році СумДУ повторно пройшов аудит QS Stars, отримавши 4 «зірки» із 5-ьох, а за певними напрямками — 5 «зірок» (перший аудит QS оцінив університет трьома зірками). Оцінювання QS Stars дає можливість провести порівняльний аналіз за значно більшою, ніж у рейтингах, кількістю показників самого різного спрямування, зокрема і за «третьою» місією.

Важливою з точки зору технологічності діяльності є і професійна робота з даними інформаційно-аналітичних систем. Бенчмаркінг закладів вищої освіти можливий за наявного доступу до баз даних Scopus, Web of Science, Sci Val. Водночас на сьогодні для закладів вищої освіти України недоступними залишаються відносно дорогі платформи InCites від Clarivate, Data Points від Times Higher Education, QS Analytics тощо.

Рис. 1. Рейтинги як інструмент формування та корегування стратегії розвитку закладу вищої освіти

Метод зовнішнього бенчмаркінгу, який використовується в поточній діяльності університету, має свою внутрішню проєкцію на так званий внутрішній бенчмаркінг, який реалізується, у тому числі, через проведення щорічного внутрішньоуніверситетського рейтингу інститутів (факультетів) та кафедр. Внутрішньоуніверситетський рейтинг СумДУ спрямований на комплексне оцінювання діяльності, розвиток системи самооцінки, провокування багаторівневої конкуренції, подолання академічного «нарцисизму» певних кафедр, налаштовує структурні підрозділи на ефективну діяльність у глобальному освітньому просторі. Він має і певну провокативну роль: ще більше «запалює амбітних», підштовхує занадто «спокійних», пробуджує «сплячих», а для інших суб'єктів накопичує «мінуси» у «кадрових досьє».

Перелік показників рейтингу визначається індикаторами нижченаведених рейтингових, конкурсних та інших вимірювань з врахуванням рівня їх вагомості, а саме:

- I. Показники базових та галузевих рейтингів ARWU, US News QS, THE та позиціонування в них.
- II. Позиціонування в інших міжнародних рейтингах, їх показники.
- III. Показники формульного розподілу держбюджету між закладами вищої освіти України.
- IV. Показники державної атестації наукової діяльності; умови ліцензування спеціальностей та акредитації освітніх програм.
- V. Позиціонування у U-Multirank та у вітчизняних, у т.ч. галузевих, рейтингових вимірюваннях; критерії конкурсного відбору на підготовку магістрів у закладах вищої освіти України; ключові показники ефективності, що встановлені МОН України; показники конкурсних відборів науково-дослідних робіт.
- VI. Інші важливі показники.

При цьому рейтингові показники вимірюють не процес, а виключно результативність. Вони охоплюють усі складові діяльності університету та об'єднуються, з врахуванням їх спрямованості, наступними індикаторами ефективності діяльності:

- науково-педагогічний потенціал та загальна результативність діяльності;
- формування контингенту осіб, що навчаються;
- якість навчально-наукової роботи зі студентами та додаткові освітні послуги;
- показники випуску;
- якість міжнародної діяльності за певними її видами;
- рівень оприлюднення результатів наукової діяльності;
- якість підготовки науково-педагогічних кадрів;

- якість представлення результатів діяльності в Інтернет та медіа-просторі;
- фінансова оцінка інноваційної діяльності;
- узагальнений показник якості позанавчальної діяльності;
- міжнародний та національний рівні вимірювання багатопрофільної діяльності.

Ранжування структурних підрозділів проводиться як за кожним індикатором, так і в цілому, а також за напрямками діяльності у разі належності показників відповідної спрямованості різним індикаторам. Останнє відноситься передусім до таких напрямів, як наукова та міжнародна діяльність.

На показники внутрішньоуніверситетського рейтингу спираються і щорічні звіти посадових осіб усіх рангів (узагальнені — у грудні-січні, поточні («підштовхуючі») — у червні). Найбільш значущі, ключові показники ефективності визначають персональну ефективність діяльності ректора, проректорів, деканів факультетів та директорів інститутів.

Методика внутрішньоуніверситетського рейтингу СумДУ складна, постійно вдосконалюється. Рівнями визначення показників є кафедри (випускові та невипускові), факультети, інститути та університет в цілому (рис. 2).

Рис. 2. Рівні визначення показників внутрішньоуніверситетського рейтингу СумДУ

У 2021 році в університеті створено відділ бенчмаркінгу та статистики, який здійснює наукометричний, вебметричний та інші види аналізу, відслідковує усі зміни у міжнародних рейтингах і не тільки в них, розробляє відповідні рекомендації.

Валідність показників забезпечується тим, що їх значення надаються не кафедрами та факультетами, а відповідними загальноуніверситетськими службами — надавачами інформації. У 2023 році для забезпечення комунікацій усіх рівнів менеджменту було створено у якості дорадчо-консультативного органу експертну раду з порівняльного аналізу діяльності, яка працює у режимі щомісячних засідань.

Безумовно, рейтинг структурних підрозділів спрацьовує на успішність університету тільки разом з іншими складовими системно-мотиваційного менеджменту головними рисами якого є:

- нормативна база діяльності, яка включає:
 - стратегічні та інші програмно-цільові документи;
 - велику кількість документів, що унормовують процеси;
 - документовані процедури;

- система багаторівневого, диференційованого преміювання та інших мотивацій (диференціація штату професорсько-викладацького складу, система субрахунків структурних підрозділів тощо).

Повертаючись до теми конкурентоздатності вищої освіти держави через конкурентоздатність університетів, можна було б навести приклади стурбованості з боку урядів окремих країн з приводу позиціонування університетів у міжнародних рейтингах (навіть були гучні відставки), що є свідченням розуміння залежності успішності країни від якості освіти і науки.

З початку 2000-х років у різних країнах, особливо в країнах з переважно державним фінансуванням вищої освіти, почали з'являтися програми державної підтримки зі стимулювання лідерів вищої освіти, так звані *excellence* ініціативи. На сьогодні такі програми існують вже в близько 30 країнах світу. Зокрема, у Німеччині з 2019 року почала діяти вже оновлена програма фінансування федерального уряду та земель для зміцнення передових досліджень в університетах «Excellence Strategy», один із модулів якої на конкурсній основі стимулює лідерів вищої освіти (Federal Ministry of Education and Research, 2019).

Одним із інструментів зазначених програм є національні рейтинги закладів вищої освіти, за даними IREG (International Ranking Expert Group) Observatory on Academic Ranking and Excellence, членом якої є і СумДУ, їх сьогодні існує близько 60 у 30 країнах (IREG, 2023). В історії вищої освіти України було декілька спроб створення та функціонування такого рейтингу.

Доволі цікавим досвід республіки Польща, де за результатами щорічного рейтингування усіх вишів виділяється декілька груп. Перша — це топ-група лідерів, які отримують пріоритетне державне фінансування. Мотиваційне фінансування, але з градієнтом зменшення розповсюджується і на інші групи (крім останньої, яка має тільки базове фінансування). У такому конкурентному середовищі представники кожної групи мотивовані підніматися по щаблях загальнонаціонального рейтингу, та покращувати позиції у світових рейтингах.

У Польщі також, окрім програми підвищення конкурентоспроможності, є і програма щодо підвищення «видимості» польських вишів у світі — «The Excellence Initiative — Research University» (Website of the Republic of Poland, 2023).

В Україні до повномасштабного вторгнення росії два роки поспіль застосовувався «формульний» підхід до розподілу державного фінансування між закладами вищої освіти. Також рейтинговий рівень враховується у визначенні обсягів державного замовлення при вступі в магістратуру. У той же час «формульний» підхід — це тільки 5 показників (загальна кількість здобувачів вищої освіти та їх кількість, що навчається на умовах держзамовлення, спецфонд наукової діяльності, працевлаштування випускників, міжнародне визнання відповідними рейтингами).

У теперішній час представленість українських закладів вищої освіти у міжнародних рейтингах вочевидь є недостатньою. Кілька років поспіль спостерігається підвищення зацікавленості менеджменту університетського середовища до успішності. Водночас без системних та цілеспрямованих програмно-мотиваційних дій держави спроби окремих закладів вищої освіти індивідуально стати кращими до якісних змін у системі вищої освіти не призведуть.

Чимало вчених наголошують на необхідності створення національного рейтингу університетів України (Луговий та ін., 2019). Загальнонаціональний рейтинг, зокрема і на відміну від міжнародних, за рахунок збільшення кількості джерел статистичної інформації, має можливість враховувати більшу кількість різноманітних факторів за усіма трьома місіями університету (науково-дослідна, навчальна діяльність, рівень соціально-економічного впливу) та має бути максимально прозорим. Певним чином долається і

невідповідність міжнародного та вітчизняного трактування статистичних даних, значно спрощується і валідація даних.

Національний рейтинг — це розвиток формули фінансування, її друга версія, якій будуть довіряти усі стейкхолдери та суспільство в цілому, що буде мати велике мотивуюче значення. І є повна впевненість, що спільними зусиллями держави та університетів, при підтримці наших міжнародних партнерів Україна здатна суттєво прискорити рух України шляхом успішності та конкурентоспроможності вищої освіти.

Висновки

1. Кейс СумДУ показує, що міжнародні рейтинги університетів можуть та мають враховуватись при розробці та впровадженні внутрішньоуніверситетської політики.
2. Достатньо дієвим інструментом підвищення якості та ефективності менеджменту закладу вищої освіти є впровадження внутрішньоуніверситетського рейтингу, який дозволяє підвищити показники результативності структурних підрозділів на конкурентних засадах.
3. Методології міжнародних рейтингів постійно змінюються та удосконалюються, це варто враховувати при управлінні університетом, оскільки зазвичай ці зміни корелюють з глобальним баченням ролі університету в суспільстві.
4. Окрім міжнародних та внутрішньоуніверситетських рейтингів, достатньо високим є запит на національні рейтинги університетів, а також урядові програми підтримки кращих закладів вищої освіти.

Бібліографічні посилання

- Луговий, В., Слюсаренко, О., & Таланова, Ж. (2019). Сучасність і надсучасність — критерій якості вищої освіти. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*, (7), 3-25. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2019-7-1-3-25>
- Луговий, В.І., Слюсаренко, О.М., & Таланова, Ж.В. (2021). Вимірювання якості діяльності університетів через участь у світових (Shanghai, Times, QS) та національному рейтингах: За матеріалами доповіді на X Міжнародній науково-практичній конференції «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Оцінювання якості: підходи та інструменти» 10 листопада 2021 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-3-5>
- Сумський державний університет. (2023). *Методика визначення рейтингу інститутів, факультетів та кафедр Сумського державного університету*. <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=74e5b644-a2b2-e011-856b-001a4be6d04a&kind=1&version=1690226516833>
- Altbach, P.G. (2012). The globalization of college and university rankings. *Change: The magazine of higher learning*, 44(1), 26-31. <https://doi.org/10.1080/00091383.2012.636001>
- Federal Ministry of Education and Research. (2019, September 18). *Excellence Strategy*. https://www.bmbf.de/bmbf/en/academia/excellence-strategy/excellence-strategy_node.html
- Gadd, E. (2020, November 26). University rankings need a rethink. *Nature*, 587(7835), 523-524. <https://doi.org/10.1038/d41586-020-03312-2>
- Gov.pl. (2023). *“The Excellence Initiative — Research University” programme*. <https://www.gov.pl/web/science/the-excellence-initiative---research-university-programme>
- IREG. (2023). *IREG Inventory of National Rankings*. <https://ireg-observatory.org/en/initiatives/ireg-inventory-of-national-rankings/>
- Kehm, B.M. (2014). Global university rankings — Impacts and unintended side effects. *European Journal of Education*, 49(1), 102-112. <https://doi.org/10.1111/ejed.12064>
- Marginson, S., & van der Wende, M. (2007). To rank or to be ranked: The impact of global rankings in higher education. *Journal of Studies in International Education*, 11(3-4), 306-329. <https://doi.org/10.1177/1028315307303544>
- Moed, H.F. (2017). A critical comparative analysis of five world university rankings. *Scientometrics*, 110(2), 967-990. <https://doi.org/10.1007/s11192-016-2212-y>
- QS. (2022). *QS Europe Rankings*. <https://support.qs.com/hc/en-gb/articles/6637672827548-QS-Europe-Rankings>
- Rauhvargers, A. (2011, June 11). *Global University Rankings and Their Impact. EUA Report on Rankings 2011*. Brussels: European University Association. <https://eua.eu/resources/publications/384:global-university-rankings-and-their-impact.html>

- Ross, D. (2023, April 18). *The new World University Rankings 2024 methodology (WUR 3.0). Announcing an update to the methodology behind our global league table of universities effective this year.* THE Times Higher Education. <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/new-world-university-rankings-2024-methodology-wur-30>
- Shin, J.C., & Toutkoushian, R.K. (2011). The Past, Present, and Future of University Rankings. In J. Shin, R. Toutkoushian, U. Teichler, U. (Eds.), *University Rankings. The Changing Academy — The Changing Academic Profession in International Comparative Perspective, Vol. 3* (pp. 1-16). Dordrecht: Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-1116-7_1
- Tofallis, C. (2012). A different approach to university rankings. *Higher Education, 63*, 1-18. <https://doi.org/10.1007/s10734-011-9417-z>
- Vernon, M.M., Balas, E.A., & Momani, S. (2018). Are university rankings useful to improve research? A systematic review. *PLoS ONE, 13*(3), e0193762. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0193762>

References

- Lugovyi, V., Slyusarenko, O., & Talanova, Z. (2019). Suchasnist i nadsuchasnist — kryterii yakosti vyshchoi osvity [Contemporality & Supercontemporality — Criteria of Quality of Higher Education]. *International Scientific Journal of Universities and Leadership, (7)*, 3-25. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2019-7-1-3-25> (in Ukrainian)
- Lugovyi, V., Sliusarenko, O., & Talanova, Zh. (2021). Vymiriuvannia yakosti diialnosti universytetiv cherez uchast u svitovnykh (Shanghai, Times, QS) ta natsionalnomu reitynhakh: Za materialamy dopovidi na X Mizhnarodnii naukovopraktychnii konferentsii «levropeiska intehratsiia vyshchoi osvity Ukrainy v konteksti Bolonskoho protsesu. Otsiniuvannia yakosti: pidkhody ta instrumenty» 10 lystopada 2021 r. [Measuring the Quality of Universities Activity by Participation in the World (Shanghai, Times, QS) and National Rankings: Based on the report at the 10th International Scientific and Practical Conference “European Integration of Higher Education of Ukraine in the Context of the Bologna Process. Quality Assessment: Approaches and Tools”, November 10, 2021]. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, 3*(2), 1-6. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-3-5> (in Ukrainian)
- Sumy State University. (2023). *Metodyka vyznachennia reitynhu instytutiv, fakultetiv ta kafedr Sumskoho derzhavnoho universytetu [Methodology for determining the ranking of institutes, faculties and departments of Sumy State University]*. <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=74e5b644-a2b2-e011-856b-001a4be6d04a&kind=1&version=1690226516833> (in Ukrainian)
- Altbach, P.G. (2012). The globalization of college and university rankings. *Change: The magazine of higher learning, 44*(1), 26-31. <https://doi.org/10.1080/00091383.2012.636001>
- Federal Ministry of Education and Research. (2019, September 18). *Excellence Strategy*. https://www.bmbf.de/bmbf/en/academia/excellence-strategy/excellence-strategy_node.html
- Gadd, E. (2020, November 26). University rankings need a rethink. *Nature, 587*(7835), 523-524. <https://doi.org/10.1038/d41586-020-03312-2>
- Gov.pl. (2023). *“The Excellence Initiative — Research University” programme*. <https://www.gov.pl/web/science/the-excellence-initiative---research-university-programme>
- IREG. (2023). *IREG Inventory of National Rankings*. <https://ireg-observatory.org/en/initiatives/ireg-inventory-of-national-rankings/>
- Kehm, B.M. (2014). Global university rankings — Impacts and unintended side effects. *European Journal of Education, 49*(1), 102-112. <https://doi.org/10.1111/ejed.12064>
- Marginson, S., & van der Wende, M. (2007). To rank or to be ranked: The impact of global rankings in higher education. *Journal of Studies in International Education, 11*(3-4), 306-329. <https://doi.org/10.1177/1028315307303544>
- Moed, H.F. (2017). A critical comparative analysis of five world university rankings. *Scientometrics, 110*(2), 967-990. <https://doi.org/10.1007/s11192-016-2212-y>
- QS. (2022). *QS Europe Rankings*. <https://support.qs.com/hc/en-gb/articles/6637672827548-QS-Europe-Rankings>
- Rauhvargers, A. (2011, June 11). *Global University Rankings and Their Impact. EUA Report on Rankings 2011*. Brussels: European University Association. <https://eua.eu/resources/publications/384:global-university-rankings-and-their-impact.html>
- Ross, D. (2023, April 18). *The new World University Rankings 2024 methodology (WUR 3.0). Announcing an update to the methodology behind our global league table of universities effective this year.* THE Times Higher Education. <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/new-world-university-rankings-2024-methodology-wur-30>
- Shin, J.C., & Toutkoushian, R.K. (2011). The Past, Present, and Future of University Rankings. In J. Shin, R. Toutkoushian, U. Teichler, U. (Eds.), *University Rankings. The Changing Academy — The Changing Academic Profession in International Comparative Perspective, Vol. 3* (pp. 1-16). Dordrecht: Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-1116-7_1

- Tofallis, C. (2012). A different approach to university rankings. *Higher Education*, 63, 1-18. <https://doi.org/10.1007/s10734-011-9417-z>
- Vernon, M.M., Balas, E.A., & Momani, S. (2018). Are university rankings useful to improve research? A systematic review. *PLoS ONE*, 13(3), e0193762. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0193762>

Внески авторів

А. Васильєвим проведено концептуалізацію дослідження, аналіз даних і джерел, підготовку рукопису статті. Д. Смоленніковим здійснено аналіз даних і джерел, літературний огляд, підготовку, перегляд і редагування рукопису статті.

Доступність та зберігання даних

Наукові дані не використовувалися у цьому дослідженні.

Конфлікт інтересів

Авторами підтверджено відсутність конфлікту інтересів під час проведення дослідження та підготовки до публікації його результатів.

Відомості про авторів

Анатолій Васильєв, кандидат технічних наук, професор, голова вченої ради, почесний ректор Сумського державного університету, м. Суми, Україна, a.vasylyev@rectorat.sumdu.edu.ua

Денис Смоленніков, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління імені Олега Балацького, начальник відділу бенчмаркінгу та статистики Сумського державного університету, м. Суми, Україна, dos@management.sumdu.edu.ua

Інформація про наукове періодичне видання

Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство» (International Scientific Journal of Universities and Leadership) внесено до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки» відповідно до наказу МОН України від 17 березня 2020 р. № 409.

Науковий журнал представлено у таких базах даних, реєстрах і пошукових системах: Crossref, Наукова періодика України (Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Educational Research Abstracts Online (ERA), European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences (erih+), Library of Science (University of Warsaw), Index Copernicus International тощо.

RESEARCH ARTICLE

International, National and Intra-University Rankings as a Motivator of Quality and Success: The Experience of Sumy State University

Anatoliy Vasylyev¹ , Denys Smolennikov^{1*}

¹Sumy State University, Sumy, Ukraine

* dos@management.sumdu.edu.ua

Abstract

Despite their shortcomings, university rankings have become one of the most important, popular, and practical tools for measuring the effectiveness of activities in the world's educational and scientific space, a kind of external audit mechanism. They are also an effective tool for decision-making by stakeholders, a means of introducing a culture of competitiveness into the work of personnel, and, of course, a critical management factor that can help optimize existing and establish new internal business processes, that is, be a tool for self-analysis, benchmarking and strategic planning. Ranking methodologies are constantly updated, and higher education institutions aim to increase attention to one or another direction of educational and scientific activity, as well as the fulfilment of the "third" mission, in particular, the achievement of the UN Sustainable Development Goals.

International rankings of universities are diverse; they can be conventionally grouped into five categories: scientific and educational activity, research, Sustainable Development Goals achieving, ecological orientation, and assessment of webometric indicators. At the same time, the rankings of one category differ according to specific indicators, methodological aspects and have different regional appeal. The experience of Sumy State University proves the need to participate and consider the maximum possible number of ranking measurements in the current activity.

Formulated priorities and conceptual principles of activity of Sumy State University in the 2000s are ambitious, as they provided for the development of a European-level university based on research and entrepreneurial model, and do not lose their relevance. The meaning of the rankings is determined, given their role in forming the general and functional strategies of the university's development. The tool for implementing these strategies is the development of an intra-university ranking, which is aimed at the comprehensive evaluation of activities, development of a self-evaluation system, provoking multi-level competition, and adjustment of structural divisions for effective action in the global educational space. This intra-university ranking covers all critical areas of activity of the structural units of the university: scientific and pedagogical potential, formation of a contingent of education seekers, quality of educational and scientific and extracurricular work with students, quality of international activity, level of publication of results of scientific activity, quality of training of scientific and pedagogical personnel, quality of presentation of activity results on the Internet and media space, financial evaluation of innovative activity, as well as international and national levels of measurement of multidisciplinary activity.

The article states that understanding the dependence of the country's success on the quality of education and science necessitates the creation of national ratings and government programs to support the most successful universities. The national ranking, in particular and unlike the international ones, due to the increase in the number of sources of statistical information, has the opportunity to take into account a more significant number of various factors for all three missions of the university (research, educational activity, the level of socio-economic impact) and should be as transparent as possible. In the national rating, there is an opportunity to overcome one of the critical shortcomings of the international university ratings — the inconsistency of the international and domestic interpretation of statistical data and to simplify the data validation process significantly. The article contains several suggestions on the essence of what has been stated.

Author details

Anatoliy Vasylyev, PhD in Engineering, Professor, Chairman of the Academic Council, Honorary Rector, Sumy State University, Sumy, Ukraine, a.vasylyev@rektorat.sumdu.edu.ua

Denys Smolennikov, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Oleg Balatskyi Department of Management, Head of the Department for Benchmarking and Statistics, Sumy State University, Sumy, Ukraine, dos@management.sumdu.edu.ua

Keywords:

university rankings, higher education institutions, intra-university ranking, management of higher education institutions, strategy, national ranking

Language:

Ukrainian

Citation:

Vasylyev, A., & Smolennikov, D. (2023). International, National and Intra-University Rankings as a Motivator of Quality and Success: The Experience of Sumy State University. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*, 16, 128-138. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-16-128-138> (in Ukrainian)

© 2023 Author(s). This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided you give appropriate credit to the original author(s) and the source, provide a link to the Creative Commons license, and indicate if changes were made.

